24.8.2020 HE 98/2020 VP.
SUPO 741/01.04.01.03/2020

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Viite Lausuntopyyntönne 23.6.2020

SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI SÄHKÖISEN VIESTINNÄN PALVELUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAIEKSI

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa hallituksen esityksestä 98/2020 vp. laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (jäljempänä SVPL) muuttamiseksi. Hallituksen esityksellä täytäntöön pantavaksi ehdotetun teledirektiivin taajuuksia koskevan sääntelyn tavoitteena on edistää nopeiden langattomien laajakaistayhteyksien saatavuutta ja etenkin 5G-verkkojen käyttöönottoa sekä yhtenäistää taajuuksien jakamiseen ja toimilupien myöntämiseen liittyviä käytäntöjä Euroopan unionissa. Suojelupoliisi lausuu esityksestä kunnioittavasti seuraavaa:

Radio- ja verkkotoimiluvat

Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 10 §:n mukaan Suojelupoliisin tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti hankkia tietoa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä havaita, estää ja paljastaa sellaisia toimintoja, hankkeita ja rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Sen tulee myös ylläpitää ja kehittää yleistä valmiutta yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavan toiminnan havaitsemiseksi ja estämiseksi. Tätä tehtävää suorittaessaan Suojelupoliisi voi antaa lausuntoja muun muassa SVPL:n soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Menettely on välttämätön koska tyypillisesti lupaviranomaisilla ei ole käytössään tietoa kansallista turvallisuutta vakavasti vaarantavista uhkista. Tällaiset uhkat pitävät sisällään esimerkiksi laittoman tiedustelutoiminnan, terrorismin ja hybridivaikuttamisen.

Lakiehdotuksessa on Suojelupoliisin näkemyksen mukaan kiitettävästi esitetty muutoksia, joiden avulla kansallisen turvallisuuden vaarantuminen voitaisiin ottaa paremmin huomioon myönnettäessä radio- ja verkkotoimilupia. Käytännössä niissä tilanteissa, joissa kansallinen turvallisuus voisi vaikuttaa lupaharkintaan, päätöksen tekisi valtioneuvosto tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella. Suojelupoliisi ehdotettua ratkaisua perusteltuna.

5G- teknologia

Suojelupoliisi pitää ehdotettua viestintäverkkoihin kohdistuvaa sääntelyä tarpeellisena toimivien, tehokkaiden ja turvallisten viestintäpalveluiden rakentamiseksi. Harvaan asuttuna ja väkimäärältään pienenä valtiona Suomelle on tulevaisuudessa tärkeää hyödyntää 5G:n tuomia mahdollisuuksia. Korkean teknologian maana Suomella on erityisosaamista, jota verkkojen kehittämisessä ja hyödyntämisessä voidaan hyväksikäyttää. Tätä osaamista tulee myös suojata esimerkiksi teknologiavakoilulta.

5G- teknologian myötä mobiiliverkkojen merkitys jokapäiväisessä elämässä korostuu. Uusien viestintäverkojen käyttö ei tule rajoittumaan ainoastaan viestintään, vaan niistä tulee leimallisemmin useiden yhteiskunnan tärkeiden toimintojen, kuten liikenteen ja terveydenhuollon, selkäranka. Koska 5G- verkot tulevat ohjaamaan entistä keskeisemmin yhteiskunnan kriittisiä toimintoja, on välttämätöntä huolehtia verkkojen luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Lamauttamalla 5G- verkon voi tulevaisuudessa lamauttaa suuren osan yhteiskunnan toiminnasta.

5G- verkot tulevat eroamaan toimintaperiaatteiltaan huomattavasti nykyisistä viestintäverkoista. Verkot eivät esimerkiksi tule olemaan nykyistä vastaavalla tavalla keskitettyjä, vaan uusien palveluiden edellyttämien nopeiden yhteyksien toteuttamiseksi verkkojen ydintoimintoja tullaan hajauttamaan. Toisaalta verkot muodostuvat esimerkiksi virtualisoinnin johdosta huomattavasti nykyisiä verkkoja monimutkaisemmiksi. Tämä asettaa verkkoturvallisuudelle uusia haasteita. Koska 5G- verkot ovat vasta kehittymässä, on tärkeää, että sääntely on mahdollisimman teknologianeutraalia. Tämä mahdollistaa säätelyn toimivuuden myös tulevaisuudessa. Suojelupoliisi katsoo, että hallituksen esityksessä on huomioitu hyvin teknologian kehitys.

Viestintäverkkojen turvallisuuden kannalta keskeinen säännös esityksessä on SVPL:ään ehdotettu uusi 244 a §:ä, jonka mukaan viestintäverkkolaitetta ei saa käyttää yleisen viestintäverkon kriittisissä osissa, jos on painavia perusteita epäillä, että laitteen käyttäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta. Viestintäverkon kriittiset osat varmistavat palveluiden saatavuuden ja viestinnän luottamuksellisuuden. Liikenne- ja viestintävirasto voisi velvoittaa viestintäverkon omistajan tai verkon muun haltijan poistamaan kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta vaarantavan verkkolaitteen verkkonsa kriittisistä osista.

SVPL:n 244 a §:n 2 momentin mukaan sääntely koskisi yleisten viestintäverkkojen lisäksi myös ydinvoimaloiden, satamien, lentokenttien ja vastaavien yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten toimijoiden viestintäverkkojen kriittisiä osia, jos verkko on liitetty yleiseen viestintäverkkoon. Hallituksen esityksen mukaan erityisesti 5G-verkkoteknologian on arvioitu lisäävän suljettuja ja paikallisesti operoituja verkkoja, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi automatisaatioon tai robotisaatioon liittyvässä koneiden välisessä tietoliikenteessä. Ehdotetulla säännöksellä pyrittäisiin varautumaan myös tällaisten niin sanottujen mikro-operaattoreiden verkkoihin liittyviin turvallisuusuhkiin, jos kyseessä on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta merkittävä toimija. Suojelupoliisi pitää ehdotettua säännöstä erittäin tärkeänä verkkoturvallisuuden varmistamiseksi.

Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät erillisverkot, joita ei ole liitetty yleiseen viestintäverkkoon. Erityisesti 5G-verkkoteknologian myötä kehittymässä olevien erillisverkkojen jättäminen pääosin sääntelyn ulkopuolelle on hallituksen esityksessä katsottu perustelluksi sekä sääntelyn tarkkarajaisuuden, että oikeasuhtaisuuden kannalta. Suojelupoliisi pitää valittua ratkaisua ymmärrettävänä ottaen huomioon, että SVPL:n 29 luvun sääntely keskittyy juuri yleisiin viestintäverkkoihin ja niihin liitettyihin viestiverkkoihin

Suojelupoliisi tuo kuitenkin esiin, että myös viestintäverkkoihin, joita ei ole liitetty yleiseen viestintäverkkoon saattaa liittyä merkittäviä turvallisuusuhkia esimerkiksi ydinvoimaloissa. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan jatkossa olisi

syytä edelleen tarkastella, onko tarpeen antaa sääntelyä, jolla voitaisiin tapauskohtaisesti puuttua nyt ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle jääviin erillisverkkoihin, mikäli niiden arvioidaan muodostavan vastaavan kaltaisen uhan yhteiskunnan kriittisille toiminnoille, mistä 244 a §:ssä on säädetty.

Lakiehdotukseen sisältyy lisäksi uusi 244 b §:ä, jossa säädettäisiin uudesta verkkoturvallisuuden neuvottelukunnasta, joka toimisi neuvoa-antavana elimenä viestiverkkojen turvallisuuden arvioinnissa ja seurannassa. Uudella verkkoturvallisuuden neuvottelukunnalla olisi rooli erityisesti viestintäverkkojen kriittisten osien määrittelyssä. Suojelupoliisi pitää uuden elimen perustamista kannatettavana.

Tietojen säilyttäminen viranomaistarpeita varten

Esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa Suojelupoliisi kiinnitti huomiota siihen, että teletoimintailmoituksen poistuminen numeroista riippumattomilta henkilöiden välisiltä viestintäpalveluilta rajaisi kyseiset palvelut säilyttämisvelvollisuuden ulkopuolelle nykytilanteesta poiketen. Tältä osin SVPL:n 157 §:stä on ehdotettu poistettavaksi viittaus teletoimintailmoitukseen. Muutos vastaisi nykytilaa. Suojelupoliisi pitää ehdotettua muutosta tärkeänä.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos Antti Pelttari

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi SM/KTY